

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 40 K, na $\frac{1}{2}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

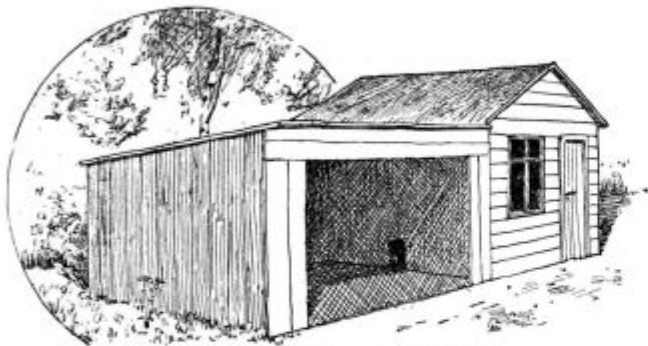
Ponatisi iz •Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 11. V Ljubljani, 15. junija 1911. Letnik XXVIII.

Obseg: Važnost kurnjaka. — Breje prasice. — Poljsko gledališče. — O državni podpori za pašništvo. — R. Legvart: Živinoreja, druga knjiga: Govedoreja. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Listnica uredništva. Tržne cene. — Inserati.

Važnost kurnjaka.

Čeprav pri kurnjakih skoraj povsodi nahajamo največjo zanikarnost in malomarnost, se temu ni čuditi, ker pri nas večina kmetovalcev še pojma nima o umni uredbi kurnjaka, ali pa ne misli, da ravnotako perutnina, kakor vsaka druga domača žival, potrebuje dobrega domovanja, da more uspevati in prinašati gospodarju dobiček, ki ga išče pri njej.

Podoba 30. Kurnjak za eno pleme.

Eden glavnih pogojev umnega perutninarstva je ravno umno urejen kurnjak, ki naj bi brez njega nihče ne začel perutninarstva. Ni treba, da bi bil kurnjak urejen Bog vedi kako lično in z vsemi le mogočimi uredbami, primernimi ali ne, ampak zadošča kurnjak, ki je v prvi vrsti zračen a brez prepilja, nadalje suh, hladan poleti, oziroma topel pozimi, in kar je glavno, da je vedno čist in da se ne naseli v njem zalega perutninskih pršic ali uši, ki so največje sovražnice perutnine. Če se zapazi, da perutnini preti ta nevarnost,

tedaj jo je skušati zatreti z vsemi sredstvi, ker takih okuženih kurnjakov se perutnina ogiblje, oziroma so vzrok, da perutnina prične vidno hirati v kljub dobri postrežbi in hrani ter tudi pogine popolnoma izsesana od teh perutninskih krvoločnic, če se ji ne pomore s skrajnimi sredstvi.

Majhni izdatki in nekoliko skrbi in paznosti pri napravi in ohrambi kurnjakov obilno obrestuje hvaležna perutnina z dobrim uspevanjem in z večjo pridnostjo pri nesenu jajec, dočim nasprotno veliki izdatki, nepaznost in nečistost pri napravi in ohrambi hlevov kmalu uničijo vsako veselje do perutninarstva.

Perutninarstvo nikakor ne trpi velikih izdatkov

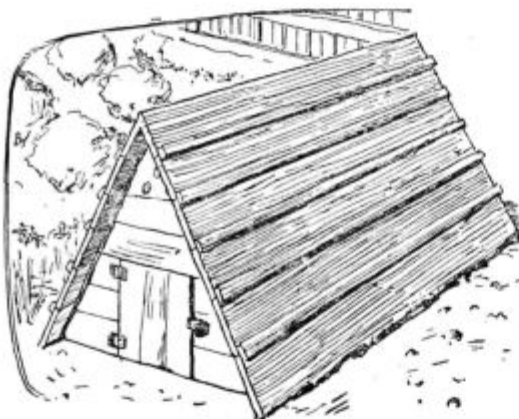
Podoba 31. Kurnjak za dve plemeni,

pri napravi kurnjakov itd., če naj bo povsem dobičkonosno. Velikokrat je celo cena kurnjaka odločilna, ali naj se kmetovalec peča s perutninarstvom, oziroma poveča njega stanje ali ne. Glede tega so že naši pradedje v perutninarstvu volili najprej najcenejše in najnavadnejše sestave kurnjakov. Take, tudi za naše razmere popolnoma prilične hišice kažejo podobe 30., 31. in 32.

Podoba 30. nam predočuje zunanjo obliko najnavadnejšega kurnjaka za omejene prostore brez izleta.

Hišica, ki je popolnoma lesena, je dvostenska ter prostor med stenami nekako 8 do 10 cm širok in napolnjen s šotno steljo, s senom, s slamo, s pepelom itd., vsled česar je hišica pri zadostnem številu perutnine tudi pozimi popolnoma topla. Za prenočišče in gnezda 25 do 30 živalim zadostuje hišica, 3 m široka, 4 m dolga in do slemena 2:80 m visoka. V hišici mora biti popolnoma svetlo, glede tega je treba napraviti okno, ki mora imeti najmanj 1 m² svetlobe. Da se pa more perutnina tudi podnevu dovolj pregibati in brskati, je zraven napravljen pokrit prostor, ki se lahko sestavi iz najslabejših, seveda snažnih in neokuženih desak, kjer se morajo zaradi prepaha zamašiti vse razpoke in luknjice. Prilicno hišici mora biti tak prostor 5 m dolg in 4 m širok. V tem prostoru, ki je, kakor kaže podoba, spredaj popolnoma odprt, se perutnina tudi ob slabih, deževnih dnevih, se tam koplje, oziroma se v njem tudi polaga perutnini piča, pitna voda itd. Tla tega prostora morajo biti nasuta 10—15 cm na debelo z drobnim peskom, zmešanim s pepelom, škopo itd., da more žival v njem brskati in se kopati, kar je k njenemu zdravju neobhodno potrebno. Kdor

perutnini ne more dovoliti prostega izleta v travnike, gozde, sadovnjake i. t. d., ta lahko ta prostor omeji z žično mrežo (glej pod.) ter ji tako zabrani izhod. Pri tem pa ne sme pozabiti, da mora potem perutnini nadomestiti naravni živež z donšanjem veliko zelenjave in drugih tvarin.

Podoba 33. Zaprta hišica za kokljo in piščeta.

Podoba 32. Kurnjak z izletom.

Kako kurnjak lahko prislonimo kakemu gospodar-skemu posloplju in kako pripravimo omejen prostor za izlet perutnini, kaže podoba 32. Pri tej napravi je seveda kopalni prostor napravljen v kurnjaku samem, vsled česar mora biti ta zato v vsem primerno večji.

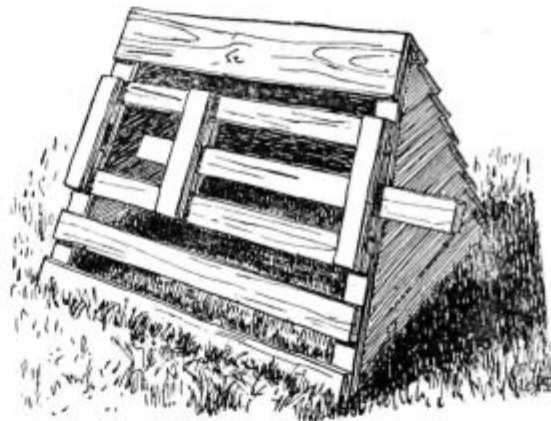
Vsi ti kurnjaki morajo biti pokriti z nepremočljivo streho, za kar se najbolje prilega katranova (smolnata) lepenka, če se v to svrhu ne rabi opeka. Vsi zunanji in notranji leseni deli hlevov se pobelijo ali pa dobro namažejo s karbolinejem, da so bolj trpežni.

Podobi 33. in 34. kažeta prav preprosti, a zelo pripravni hišici za kokljo in piščeta.

Kakor kaže podoba 33., sestoji prva hišica iz desak, ki tvorijo obliko naravnost na tleh stoječe strehe brez tal. V prvi čelni strani te hišice so napravljena vratica, ki morajo biti toliko velika, da gre koklja lahko brez napora na prosto. Na drugi strani je pa napravljeno kolikor mogoče veliko stekleno okno,

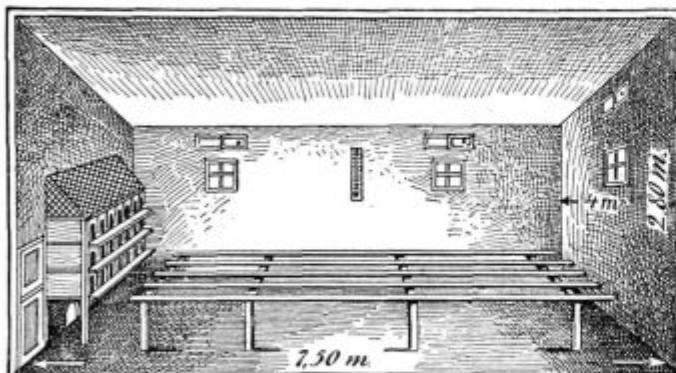
ki popolnoma razsvetljuje notranji prostor. Hišica, ki njen načrt tvori pravokotnik, mora biti najmanj 70 cm široka, 120 cm dolga in 60 cm do slemena visoka, da

zadošča za eno kokljo in 12 do 15 piščet. Da prihajavedno svež in čist zrak v hišico, so napravljene na eni čelni strani pod slemenom 3 do 4 po 3 cm v premeru okrogle luknje. Taka hišica je zelo

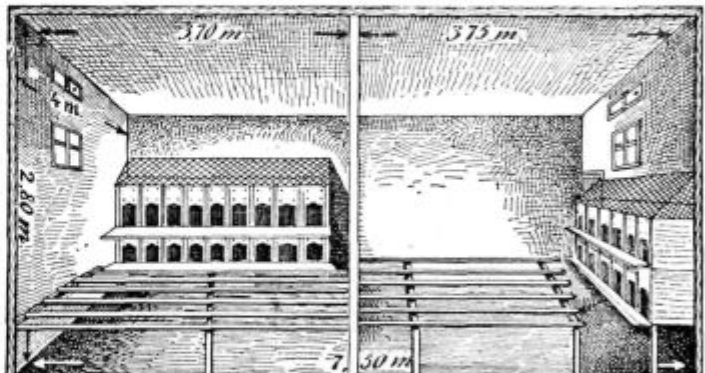

Podoba 34. Odprta hišica za kokljo in piščeta.

lo pripravna, ker ni pritrjena na tla, ampak se lahko prenese vsak dan, tudi po večkrat, na drug prostor

Podoba 35. Notranja oprava kurnjaka za eno plemo.

Podoba 36. Notranja oprava kurnjaka za dve plemeni.

Podoba 31. nam kaže zunanjo obliko dvojnega kurnjaka z enostransko streho. Ta sestava, pripravna za dve plemeni 25 do 30 glav perutnine, mora biti s kopalnimi prostori skupaj 16 m dolga in 4 m široka ter spredaj 2:80 m in zadaj 2 m visoka. V vsem drugem je enaka prej opisane kurnjaku.

tako da ima žival vedno nov prostor za iskanje naravnega živeža. Nadalje se s tako hišico daje piščetom vedna prostost tudi v slabem vremenu, ko se koklja s piščeti vred zapre v hišico, ki se postavi na travo. Na ta način jim ni treba pogrešati tako potrebnega gibanja na zelenem, obenem pa so ne le varni pred vsa-

kim vremenom, ampak tudi pred vsemi drugimi nevarnostmi.

Kdor pa hoče piščeta povsem utrditi, si lahko napravi hišico, kakor jo kaže podoba 34. Ta hišica se razlikuje od prve v tem, da je le na eni strani popolnoma in na drugi strani je nekako $\frac{1}{4}$ strani obite z deskami, dočim je ostali del obit z latami, ki so pritrjene tako široko druga od druge, da pač dopuščajo piščetom izhod na prosto, ne pa koklji. Okna in vrat pri tej napravi ni. Tako urejena hišica je zelo važnega pomena, kajti piščeta, vabljen po skrbnih klicih dobre koklje, ki ne more za njimi na prosto, ostanejo vedno v bližini te hišice, kjer najdejo, čeprav prosto in zračno, vendar varno zavetje pred slabim vremenom ter so tako tudi vedno pod nadzorstvom perutninarja, kar pri popolnoma prostih kokljah nikakor ne moremo trditi, ker ta zavlja piščeta na razne nevarne kraje, kakor na mokro travo, trnje, grmovje itd., ter tako daje povod prehlajenju, oziroma tudi drugim boleznim, ne glede na to, koliko piščet se na ta način ali pogubi ali pa jih pokonča roparska žival itd.

Z navedenimi podatki pač ne bo težko nobenemu perutninarju napraviti si za svoje razmere pripravne in cene kurnjake, izlete itd.

Vse opisane kurnjake je seveda treba postaviti na trden, kakih 30 cm visok temelj. Tla v kurnjaku, če že niso peščena, se kakih 30 cm globoko izkopljejo in zopet zasujejo s peskom, da se na ta način napravijo tla, kamor se sproti odvaža vsa vlažnost.

Podoba 35. nam predočuje notranjo opravo kurnjaka za eno pleme. Tu vidimo, da so napravljena v hlevu tri okna in tri zračne zaklopnice, da ga moremo ob vsakem času korenito prezračiti. Nadalje 6 lat, ki so po 6:30 m dolge in 60 cm od tal privzdignjene, kar zadošča za vsako pleme. Da se perutnina ne vznemirja ponoči z dignjenjem druga ob drugo, je treba te late napraviti najmanj 50—60 cm narazen. Late, po 6 cm debele, so ob vrhnjem robu nalahko zaokrožene ter tako napravljene, da se hipoma lahko odstranijo, kar je velikega pomena glede korenitega snaženja kurnjaka.

Na levi steni vidimo 3 vrste po 10 zaklopnih gnezd. To število zadošča za 120—150 kokoši. Da more kokoš vedno lahko do gnezda, je pred vsako vrsto napravljena 25 cm široka deska, ki se lahko ponoči dvigne ter tako prepreči, da bi žival tam prenočevala. Streha nad gnezdi je iz istega vzroka strma. Pod gnezdi so napravljena vratca za izlet na prosto, ki se ponoči od zunaj z zaklopnici zapro. V kurnjak tudi lahko obesimo toplomer, da moremo vedno opazovati toplino in po tej urejati zračne zaklopnice.

Zaklopna gnezda so nekako 50 cm dolga. Med temi in med sedeži za perutnino je 70 cm prostora, ki zadošča za ročno opravljanje gnezd. Prva vrsta gnezd je napravljena v visokosti sedežev.

Podoba 36. kaže notranjo opravo preprostega kurnjaka za dve plemeni. V vsakem oddelku sta po 2 vrsti z 9 zaklopnimi gnezdi, kar zadošča za 70—90 kokoši. Druga oprava je popolnoma enaka kurnjaku za eno pleme. Mislim, da mi pri tem ni treba nanovo navajati, da mora biti izlet pri dveh plemenih razdeljen.

Anton Lehrmann.

Breje prasice.

V veliki meri je uspeh naše svinjereje odvisen od primernega krmljenja in gojenja brejih prasic. Veliko število neuspehov, pritožbe o zvržovanju in poginjanju

praset in njih težavni vzreji izhajajo v veliki meri od tega, ker brejih prasic nismo primerno krmili in gojili. Prava resnica je, da se začne vzreja praset že od tistga časa, ko smo prasico pripustili.

Prve tedne, odkar je prasica bila pripuščena, se težko reče, ali je že breja. Če se več ne buče, kar bi se morala zopet po treh tednih, to še ni zanesljivo znamenje, ker se fine, plemenite pasme svinj, posebno one, ki se debelée in stoje mnogo v hlevu, večkrat po mnogo tednov, celo po 2 do 3 mesece ne bučejo.

Navadno se pri breji prasici obnašanje popolnoma izpremeni; prasica postane bolj mirna in bolj žirovna. Hlapci, ki opazujejo svojo živad dobro in jo dobro poznajo, spoznajo že čez nekoliko tednov iz teh znamenj popolnoma zanesljivo, da je prasica obrejena. Navadno se pa čez 2 meseca prasici život že tako razširi, da lahko tudi nevajeno oko spozna brejost. Nekako 3 tedne pred porodom prasičkov prasici seski tako močno nabreknejo in se napnejo, da ni več dvoma o brejosti.

Najlaže in najbolj varno se ubrejijo one prasice, ki se pasejo, in sploh one, ki se naravno krmijo in ki se lahko mnogo gibljejo na prostem. Suha in sirova piča nam je skoraj vedno zanesljivo jamstvo, da bo svinja ubrejena. Za breje prasice je pa najbolje, če se še dalje pasejo ali če se lahko vsaj dovolj gibljejo pod milim nebom.

V takem slučaju se zaplodek lepo razvija in mlečne žleze se nič neugodno ne izpremene; zvrže taka prasica skoraj nikdar in sploh se pri takih prasičih še tedaj, ko so že odstavljeni, pozna ugodni vpliv naravne reje prasice.

Navadno pa ljudje menijo, da za brejo prasico ni ugodno, če se mnogo giblje na prostem, in jo imajo zato vedno zaprto v hlevu. To mnenje in ravnanje je pa popolnoma napačno. Vsled tega se prasica odebeli, seski se ji nepravilno razvijejo, mleka je manj, praseto so pa nenaravno velika, tako da prasica težko povrže. Ker se prasica ni mogla gibati, ima ohlapne mišice, tako da ne more lahko povreči. Vsled tega ima velike bolečine, in to je pogosto vzrok, da prasica praseto raztrga.

Breja prasica pa ne potrebuje gibanja samo v poletju, ampak tudi pozimi; opoldne se lahko, če je vreme solčno in lepo, na vsak način giblje nekaj ur na prostem. Bati se ni treba, da bi se prehladila; to se bo tem manj, če jo izpuščamo vsak dan, tako da je na to že navajena.

Če so prasice navajene druga na drugo in jih je več v eni staji, potem jih lahko pustimo do kakih 14 dni pred porodom skupaj. Staja pa mora biti dovolj velika in mora imeti suho ležišče, da živali nimajo stiske. Za povrženje se izbere najboljša, najbolj svetla, mirna in topla staja. V temni staji prasica lahko praseto stisne. Ponoči se mora staja razsvetliti.

Kakor pravilna reja in gojenje, tako je velike važnosti pri prasici tudi pravilna piča.

Ko zaplodek v prasici rase, jemlje za to potrebno hrano od matere; to mu je pa mogoče le tedaj, če se pravilno hrani. Predvsem moramo paziti, da prasice ne pitamo enostransko na debelost, ker se sicer prasica spita, prasički pa zaostanejo v razvoju. Ravno tako napačno je tudi nezadostno krmljenje ob tem času. Vsa piča, ki jo dajemo prasici ob tem času, mora biti predvsem popolnoma zdrava, nepokvarjena in sploh za svinje prikladna. Predvsem ne smemo dajati krme, ki je prestana, plesniva ali kakorkoli izkvarjena, ker sicer prasica

rada in lahko zvrže. Tudi je škodljivo krmiti svinje s krompirjem in z repo, ker ima ta piča preveč vode in premalo redilnih soli in apna. Pač pa je dobra vsaka vrsta zelene piče, posebno če ji dodamo ovsa ali ječmena. Pozimi dajemo namesto zelene krme senski zдроб (pa ne steri!) ali fino zrezano deteljo, malo poškropljeno z vodo in pomešano z otrobi, zdrobljeno ržjo, potem rono, in peso in sploh korenje vsake vrste. Samoposebi se razume, da morajo svinje imeti dovolj vode za pitje. V okolu pa naj ima priliko, da dobi oglje, pepel in razpadlo zidovje. Stem si prihranimo drago klajno apno ali kreda. Kri, mesni odpadki ali kaj enakega se pa ne sme krmiti, ker bi potem prasica trgala prasičke.

Na vse to pa moramo, če hočemo dobiti dobre svinje in imeti uspehe pri svinjereji, paziti, še preden so prasički povrženi; kdor začne šele takrat, ta pride prepozno. pl. Naredi v „Gosp. Glasniku“.

Poljsko gledališče.

(Konec.)

Tako ima vsaka rastlina svoje posebne zahteve in želje; kolikor glav toliko misli. Vsaka gode svoj napev (vižo), po njem pa moraš plesati ti, gospodar. Če nočeš, bo slabo za žetev: pokaži osla rastlinam, in te ga pokažejo tebi nazaj; kakor zavpiješ v gozd svojih rastlin, tak odmev ti prileti nazaj.

Rastline se hočejo vrstiti na polju lepo, kakor za procesijo, in tvoja naloga, gospodar, je, da spraviš v soglasje ta pravilni sprevid s svojimi gospodarskimi potrebami, ali da vpelješ pravilno kolobarjenje. To je lepa igra v rastlinskem gledališču.

V vsem tvojem gospodarstvu mora biti zdrav, pameten načrt, plan, ki ne sme imeti svojega vrhunca v tem, da hočeš gospodariti do pičice tako, kakor so gospodarili tvoj stari ded.

Seveda sta bila tvoj oče in stari oče pridna moža, drugače bi ti ne bila zapustila lepe domačije.

Pa ti in tvoj stari oče, to sta dve popolnoma različni stvari, prijatelj! V časih tvojega deda je bila še tlaka in razne služnosti, zato pa marsičesa še ni bilo, kar je danes — slabega. Kar je bilo takrat dobro, danes morda ni več. Zato je popolnoma napačna misel, da je edino pravilno dirjati po tiru svojih prednikov.

To velja v marsičem, zlasti pa v kolobarjenju. S časi se spreminja tudi kolobarjenje. Pridelovati dve leti žito na istem prostoru, za njim pa deteljo ali kako okopavino, v tem obstoji tripoljsko gospodarstvo, ki je popolnoma napačno, napačno že več kakor tisoč let. Seveda takrat še niso sejali detelje in sadili krompirja, toda sejati dve leti povrsti žito, to je zadel tudi tvoj starodavni prednik. In ti se nisi od takrat nič novega naučil?

Vsaka rastlina zahteva od zemlje kaj drugega. Česar ena ne potrebuje, prepušča mirno drugim. Gotovo je to lepa navada. Je ravno tako, kakor če bi segala dva lačna v isto malho: prvi ima nad vse rad klobase, drugi pa sir, in oba se nasitita. Huje pa je, če segata oba le po klobasi; ura ne teče več gladko. Ali se mora postiti eden, ali pa bo obema krulilo po trebuhu. Tudi rastline žro iz ene malhe. Če išče ena vedno kaj drugega od prve, potem gre stvar lepo naprej. Če pa prideluješ več let za povrstjo isto rastlino na kaki njivi, na pr. žito za žitom, potem ti požre prva letina klobase, in ker drugi posevek ne mara sira, pa strada.

Zato proč s tripoljskim gospodarstvom, če bi še kje uganjalo komedijo. Na svetu je že tako; eden ima dobre zobe in stre z njimi najtrši oreh, drugi nima več zoba v čeljustih in mu je najljubši mehki močnik. Eden posnema rajši smetano, drugi pije zelo rad posneto mleko izpod nje. Eden je zelo natančen in hoče dobre, snažne postelje, drugi živi tudi, če ima bolhe. Če ga grizejo, jih pa pobije.

Enako je z rastlinami: Nektere prenašajo družbo pri skupni skledi, druge ne. Nektere imajo dobre korenine, ki se pririjejo v najtršo prst in zgrizejo s svojimi korenskimi kosmatinami najtrše orehe, druge pa hočejo imeti lepo zrahljano preperelo zemljo. Nektere zajemajo redilne snovi iz vrhnih plasti zemlje (smetana), druge gredo rajše v globočino, ljubše jim je posneto mleko. Nektere se boje plevela, zahtevajo čisto zemljo, drugim pa plevel ne dela preglavice; če jim hoče zrasti čez glavo, mu prej zavijejo vrat.

Ta razlika rastlinske narave, prijazni moj gospodar, je podlaga za vedno menjavanje pri kolobarjenju.

Žita ti dajo v prvi vrsti zrnje, in pustiš jih, da popolnoma sezore. Lan, detelja, pesa, krompir in zelje pa ti dajo tudi druge reči: steblovje, korenstvo, gomolje, in le redko jim daš priliko, da bi popolnoma dozoreli. Pregovor pravi: Variatio dilectat! Razlika mika! To ne velja samo za človeka, ampak tudi za rastline na polju. Pravilno kolobarjenje je temelj umnega gospodarstva.

Tistim pa, ki že kolobarijo, naj povem še tole važno pravilo: Vsaka stvar ob svojem času, pa tudi na svojem kraju! Lahko je tudi kolobarjenje malo prida, če se posamezne rastline slabo vrstijo. Pravi gospodarski red zahteva: Rastline z globokimi koreninami sadi vedno za takimi s plitvimi, zelo listnata zelišča za takimi z redkim listjem, dušičnate rastline (metuljnice) za onimi, ki dušik le porablajo, in narobe. Rastline je treba tako razvrstiti, da se zemlja vedno prilega tudi bodoči rastlini. Torej pese ne sadi za peso, detelje ne kmalu za deteljo, pšenica in rž prideta lahko na praho, pesa in krompir lahko na svež gnoj, ječmen ne za pšenico; fižol, grah in grašica ne za deteljo, ječmen lahko za peso in krompirjem; lan in ječmen ne marata svežega gnoja, pač pa čisto njivo... to so glavni kažipotni na stezi umnega kolobarjenja.

Kolobarjenja, ki bi bilo pripravno za vse slučaje, ga ni. Samo posnemati, kakor dela ta ali oni, to v kmetijstvu ne gre. Treba je tuhtati in premišljevati, kaj bi bilo najboljšo. Premisli in potem stori, to se je še vedno obneslo.

Poslušaj rad dober svet, a stori tako, kakor ti vleva najboljša skušnja. Kdor dela vse čevlje po istem kopitu, je slab čevljar, tudi marsikako kolobarjenje bi bilo treba preustrojiti po čisto novem kopitu, kajti doseданje se ne ujema z ostalim gospodarstvom. Rastlinsko gledališče zasluži, da ga izžvižgamo, kakor meščani igralce, ki jim niso prav nič povšeči.

Če hočeš biti pošten ravnatelj v svojem gledališču, skrbi, da bo veseloigra v njem lepo uspevala.

Kako to storiš? Premislila sva danes. F. P.

O državni podpori za pašništvo.

Kakor znano, se je vsled zakona z dne 30. decembra 1909 ustanovil v kmetijskem ministrstvu zaklad za pospeševanje živinoreje, in iz tega fonda se je od-

ločila kvota letnih 133.000 K za kranjsko živinorejo. O porabi deleža, ki se je iz te kvote določil za povzdigo pašništva, sta deželni odbor in c. kr. kmetijska družba skupaj sestavili predloge in jih predložila c. kr. kmetijskemu ministrstvu. Kmetijsko ministrstvo je to veliko zanimanje omenjenih dveh deželnih činiteljev za pospeševanje velevažnega pašništva s posebnim zadoščenjem vzelo na znanje, kakor je razvidno iz odloka z dne 24. marca t. l.

Glede posameznih predlogov o porabi omenjenega deleža je c. kr. kmetijsko ministrstvo naslednjega mnenja:

I. V principu se strinja s predlogom, da se dá za izboljševanje pašnikov, ki so skupna last posestnikov, sosesk, občin in zadrug, 40 % dejanskih melioracijskih stroškov.

Pri izvršitvi in podpiranju je pa treba po mnenju ministrstva ločiti:

- a) ali gre za soseske ali občinske pašnike;
- b) ali naj se predmeti potom zadrug (pašniških, živinorejskih) izboljšujejo;
- c) ali naj se dovoljujejo podpore tudi posameznim osebam za izboljševanje pašnikov iz kredita za pospeševanje živinoreje.

Ministrstvo je naslednjega mnenja v posameznih točkah, in sicer:

K a. Če se imajo podpirati izboljševanja takih predmetov, ki se nahajajo v rokah občin, oziroma kmetijskih združb, se morajo, preden se začne z izboljševanjem, nejasne pravne razmere (užitne pravice) potom uredbenega postopanja po zakonu z dne 26. okt. 1887 po pristojnih agrarnih oblastih urediti. Tu pa je poudarjati, da je mogoče po § 2. tega zakona uredbo na zemljiščih, ki se nahajajo v rokah občin, samo tedaj izvršiti, če so po obstoječem občinskem redu v skupni porabi. Če so pa zemljišča last občine (torej, če jih občani ne smejo neposredno rabiti, ampak samo kot najemniki, za kar morajo občini najemnino plačevati), tedaj veljajo one določbe, kakor pri zemljiščih, ki so last posameznih oseb.

O melioracijah, ki naj se izvrše uredbenim putem, naj pristojni lokalni komisar napravi načrte in jih izpelje. C. kr. kmetijsko ministrstvo opozarja pri tem na §§ 20. in 22. ministrskega odloka z dne 30. julija 1885.

Prošnje za podelitev podpore mora opremiti pristojni lokalni komisar in potem predložiti po deželni komisiji imenovanemu centralnemu uradu. Opremljenje prošenj mora obsegati:

1. Kratko strokovno mnenje o predmetu kot takem in predloge o melioriranju (zboljšanju);

2. kratek proračun in po možnosti račun o rentabiliteti;

3. v slučaju, da se zdi potrebno izvršiti večja melioracijska dela, kakor zidanje hlevov, napravo večjih vodovodov in ošuševanj, je predložiti tudi preprost načrt (osnutek, skico);

4. izjavo lastnikov dotičnega pašnika, da bodo stroške, ki bodo pri urejevanju in izboljševanju pašnika nastali, pa se ne bodo krili iz javnih virov, iz svojega krili, kakor končno tudi zavezo izjavo, da se bo trajno skrbelo za to, da se pašnik ohrani v stanju, kakršno se je z melioracijo doseglo.

Pri obravnavi uredbenega postopanja je treba v zmislu določil zakona z dne 26. oktobra 1887, §§ 8. in 103., kakor tudi zakona z dne 15. novembra 1910,

§§ 5. do 10. sestaviti primerna upravna pravila, gospodarski načrt, oziroma pašni red, da se stem ohranijo izvršene melioracije. (Konec prih.)

R. Legvart: Živinoreja, druga knjiga: Govedoreja.

(Dalje).

Za praktične živinorejce silno važna poglavja o ravnanju s kravo pred porodom, ob porodu, po porodu in o reji telet naj bi bil pisatelj vendar temeljiteje obdelal, ker so to reči, ki je posebno važno, da se o njih naši živinorejci temeljito pouče, kajti končno sloni skoraj ves napredek živinoreje na boljši oskrbi in vzreji mlade živine.

Med „vampom“ in „trebuhom“ je vsekako treba delati razliko, drugače je nerazumljiv stavek „*Sad občutimo z rokami na desni strani vampa, ali pa pod vampom med vimenom in vampom*“.

Kar piše Legvart, „*da se kosti same porabijo za razvoj teleta*“, kadar ni v krmi dovolj rudninskih hranilnih snovi, in da se „*kravje kosti nekako izpijejo in izsesajo*“ pri breji kravi ter se izcimili bolezen kostolomnica, bi bilo pravilno drugače pojasniti. Da bi kostolomnica pred porodom povzročila obležanje krav, se mora zanikati, kajti tako obležanje je mrtvoudno in je živčna bolezen.

Poporodne groznice ne povzročajo premočno krmiljenje brejih krav pred porodom, morda jo pospešuje, a danes vemo, da to prej zelo nevarno bolezen povzročajo okuženje, in zato znamo to bolezen z največjim uspehom zdraviti.

Praksa uči, da se smejo krave, ki imajo že pred porodom mleko, brez škode molsti in je to največkrat zanje le velika olajšava. Pred porodom pa krava nima namesto običajnega mleka „mlezve“; ta se prične tvoriti šele ob porodu.

Pri popisu poroda pravi pisatelj: „*nakar se pokaže mehur, ki se odloči od živali*“ in „*mehur se ne sme nikdar predreti, dokler ni iz živali*“. Mehur so jajčne kože, ki je v njih mladič; on se ne odloči in ne gre iz živali pred porodom, ampak gre iz živali šele po porodu kot trebilo. Tu je pač pisatelj nerodno povedal nekaj, kar je bržkone drugače mislil.

Način prehranjevanja ploda v maternem telesu pri govedih bi kazalo pojasniti, potem bi živinorejci vedeli, kaj je popkovina, ki nikakor ni preprosta cev, po „*kteri se je pretakala kri iz krave v teleta*“. O ravnanju s popkom pri novorojencih bi bilo važno našim živinorejcem marsikaj povedati.

Če se krava v šestih urah po porodu ne iztrebi, „*potem je treba vbrižgati v maternico 6 l 38° C gorke vode, en liter za drugim*“. — Na vsak liter vode raztopimo po 2 % hipermanganovega kalija. Gorka voda omehča notranje dele maternice, kateri se lahko odluščijo.“ To so zelo napačni nauki, ki se morajo pred njimi živinorejci resno svariti. Če trebilo ne gre s pomočjo naknadnih popadkov v prvih šestih urah od krave, se sme na iztrebljenje mirno čakati še kakih 48 ur, in šele potem se je poslužiti prave porodniške pomoči. Precej čez 6 ur pa telčnik izpirati z gorko dvoodstotno raztopino hipermanganovega kalija, da gre trebilo iz njega, je pa popolno nedopustno. Hipermanganov kalij je razkužilno sredstvo, in kako tako sredstvo se le rabi, če sta telčnik ali nožnica bolna,

ali če se je telčnik pri izdiranju trebala kaj ranil, a v tem slučaju imamo boljša razkužilna sredstva, kajti hipermanganov kalij ima tudi strojilen učinek, zato odlučenje trebala od telčnika celo zavira. Da bi se pa vzela dvoidstotna raztopina, o tem še govora ne sme biti, kajti izpirati s tako tekočino se pravi kravo namenoma poškodovati. Ali pisatelj pozna hipermanganov kalij, ali ve kaj sta dve deki te snovi na liter vode? V božjem imenu 2 g na liter vode ali 2‰, še bolje pa nič! Gorka voda, ki pa imej 40 - 45 ° C, res pospešuje odlučenje trebala, ne rabimo je pa zato, da bi se notranji deli maternice omehčali in potem laže odluščili, kajti maternica, ali bolje rečeno telčnik, mora ostati nedotaknjen, odluščiti se sme edino le trebilo.

(Datje prihodnjič).

Gustav Pirc.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismemo, če je pismu priloženih 50 h v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 105. Mnogi posestniki iz naše vasi obračamo pri oranju odnekaj po sosedovi parceli, ki je bila doslej njegova kolovozna pot in ob kraju te poti nekaj košenine. Sosed hoče to košenino sedaj izpremeniti v njivo in bi mi potemtakem morali potem po njegovi njeni obračati, kar pa on preprečuje in nam preti s tožbo, če mu kaj škode naredimo. Ali nam more sosed braniti obračanje pri oranju na prostoru, kjer smo mi in so naši pradedje od pamtveka to delali? (F. K. v S.)

Odgovor: Zemlja je dandanes vedno več vredna in vsakdo skuša svoje posestvo ohraniti in varovati. Odtod prihaja, da se vedno bolj ponavljajo prepiri glede pravice do obračanja pluga pri oranju po sosednem svetu. Tako obračanje pluga po tujem svetu je vsekako poseganje v tujo lastninsko pravico, in če se nemoteno nad trideset let vrši, se pravica do obračanja priposestuje. Pravniki pa glede tega še niso edini, kajti eni se drže načela, da sosed obračanja nikdar ni dovolil, ampak le mirno pripustil do preklica vsled prijateljstva, ki vlada med sosedi, ne da bi imel namen pustiti, da bi se priposestovala služnostna pravica. V Vašem slučaju se pa kaj takega na vsak način ne da domnevati, kajti sosed je doslej imel tamkaj kolovoz in košenino, ker je vedel, da mora sosedom pustiti prostor za obračanje. Po našem domnevanju imate Vi služnostno pravico obračati po sosedovem svetu in Vam sosed tega ne more preprečevati, četudi dotično zemljišče izpremeni v njivo.

Vprašanje 106. V svojem konjskem hlevu imam posamezne staje za konje z deskami zagrejane, in ker imam slabe in mrzle svinjake, pozimi konje prestavim in v konjske staje denem prasiče. Sosedje me svarijo pred takim ravnanjem, češ da konji tamkaj dobijo rape, kjer so bili poprej prasiči. Ali je kaj resnice na tem? Kako naj ravnam, da bi smel v hudi zimi imeti prasiče v konjskih stajah brez škode za konje, ko potem nazaj pridejo? (J. K. v Š.)

Odgovor: Rape dobijo konji le vsled nesnage, zlasti če morajo stati v hlevu na mokrem gnoju, če morajo v hladnem vremenu veliko voziti po blatnih cestah in če se ne skrbi, da so konji na biclju in pod biceljem vedno suhi in snažni. Zaradi prasičev pa konji prav gotovo ne dobe

rap. Konjske staje morete torej brez skrbi pozimi rabiti za prasiče, seveda s pogojem, da po odstranitvi prasičev staje temeljito očistite.

Vprašanje 107. Na vejah mojega breskovega drevja se nahajajo svetlorjave bulice. Vsled te bolezni so se nekatere veje že pričele deloma sušiti. Poslal sem Vam na ogled tako bolno vejico. Kakšna bolezen je to in kako se drevje ozdravi? (I. K. v P.)

Odgovor: Te svetlorjave bulice na breskovem drevju so odmrle samice uši, ki se imenujejo kaparji. Beli prah v bulci so kaparjeva jajčeca. Kaparji srkajo sok iz lubadi in le tedaj povzročijo znatno škodo, kadar se zarede v veliki množini. Proti kaparjem ni drugega sredstva, kakor da se od drevja na katerikoli način ostrgajo, n. pr. s kako trdo krtačo.

Vprašanje 108. Nameravam narediti svinjak, ki bo imel tla iz betona. Nekteri mi svetujejo imeti prasiče na tlaku, drugi mi pa svetujejo narediti v kočih do polovice lesena tla, ki naj bi prasičem služila za ležišče. Kakšna tla v svinjaku priporočate? (B. J. v O.)

Odgovor: Najboljša tla v svinjaku so taka, ki so za gnojnico nepredorna, ki se z njih gnojnica lahko odteka, ki so cena in se v slučaju kake kužne bolezni lahko in hitro dajo razkužiti. Iz tega stališča bodo vobče betonska tla najboljša in najcenejša, vendar imajo to napako, da so pozimi premrzla. Prasič je zelo snažna žival, in če ima v svinjaku priliko, da more na suhem ležati, bo gotovo suh in snažen prostor za ležišče izbral. Tako primerno ležišče se prasiču tudi v betoniranem svinjaku lahko priredi, če se mu da iz desak zbit oder, kjer more v mrzlem letnem času ležati. Čež poletje se ta oder lahko odstrani. Leseni oder naj leži tik tal, kajti za prasiče ni kmalu kaj slabšega, kakor prazen prostor pod tlemi. V slučaju kake kužne bolezni se taki leseni odri lahko sežgo in betoniran svinjak se hitro in lahko razkuži. Betonska tla so veliko manj mrzla, če se beton osami z asfaltno lepenko, ki se položi pod beton. Kako se svinjaki umno uredijo, najdete popisano v knjigi „Soseda Razumnika prasičereja“, ki jo dobite pri naši družbi za 1 K.

Vprašanje 109. K svojemu mlinu imam umetno napeljano strugo, ki je z jezom popolnoma ločena od vode, kjer je ribja lov dana v najem. Ali ima najemnik ribje lovi pravico ribe loviti v moji mlinarski strugi in ali sme ribe vsakdo loviti, četudi nima pri sebi potrebne izkaznice? (J. P. v R.)

Odgovor: Glasom kranjskega deželnega ribarskega zakona gre pravica do ribje lovi po umetno nabranih vodah ali po umetno napravljenih strugah posestnikom teh naprav. Posestnik ali zakupnik ribje vode mora imeti od okrajnega glavarstva ribolovni list, njegovo pomožno osobje pa tudi ribolovni list, izdan od posestnika ali zakupnika, toča samo za dotično koledarsko leto. Tretje osebe, ki se jim dovoli ribe loviti, si morajo priskrbeti ribolovno knjižico od ribarskega okrajnega odbora, ki se glasi na njih ime in kjer potrjujejo posestniki ali zakupniki ribjih voda dovolitev za ribjo lov in njeno dobo.

Vprašanje 110. Kaj more biti krivo, da so dobile moje svinje uši, dasi so živali lepe in zdrave ter so v novih lepih svinjakih? Morda so krive kokoši, ki jih imam v svinjaku? Ščim se prasičem preženo uši? (A. S. v D.)

Odgovor: Če imajo Vaši prasiči uši, so jih vsekako nekje nalezli, kajti kakor nobena žival, tako tudi uš ne more samaodsebe nastati. Prasiči imajo svoje posebno vrsto uši, ki na nobeni drugi živali ne ostane, oziroma ne more živeti. Na vsak način so torej Vaši prasiči nekje uši nalezli, in če se je to zgodilo, se uši razmnožujejo navzlic dobremu

svinjaku in dobremu oskrbovanju živali. Prasičje uši sicer ne morejo živeti na kokoših, ni pa izključeno, da bi jih kokoši ne bile zanesle v Vaš svinjak. Uši se pri živalih najlaže preženo s tobakovo vodo, ki se naredi, če se vzame na liter vode 1 do 2 žolci tobakovega izvlečka. Pri starejših živalih se sme vzeti močnejša tobakova voda, pri mlajših pa slabša. Vsaka uš, ki jo tobakova voda zmoli, gotovo pogine, zato je treba ušiva mesta dobro s tobakovo vodo namazati in to kake tri dni po vrsti ponavljati. Tobakova voda pa ne uniči jajčec (gnid), in ker se iz jajčec v kakih petih dneh izvale nove uši, zato je pozneje mazanje s tobakovo vodo vsakih pet dni toliko časa ponavljati, dokler uši ne zginejo. Poleg tega je seveda treba prasičje redno snažiti.

Vprašanje 111. Ali je bolje **superfosfat in pepel za ajdo mešati**, ali naj se vsako teh gnojil posebej raztresa, in sicer eno tukaj, drugo drugje? Na kakšni zemlji ti gnojili najbolj učinkujeta? Ali dobro sodelujeta s hlevskim gnojem? (J. K. v S.)

Odgovor: Vsaka rastlina, torej tudi ajda, le tedaj dobro uspeva, če dobi v zemlji vse potrebne hranilne snovi. Najvažnejše hranilne snovi rastlin so dušik, fosforova kislina, kalij in apno, kajti teh v zemlji ni vedno dovolj, dočim je drugih potrebnih hranilnih snovi zadosti in zato ni potrebno kmetovalcu z gnojenjem zanje skrbeti. Superfosfat in pepel ne moreta drug drugega nadomestiti, kajti prvi je fosfornato in drugi je kalijevo gnojilo, zato je treba pri gnojenju ajdi obe ti gnojili mešati in obenem raztresati. Superfosfat kakor pepel na vsaki zemlji pri ajdi dobro učinkuje. Pri ajdi je zlasti važen superfosfat, kajti ta rastlina more le tedaj veliko zrnja nastavit, če dobi v zemlji dovolj fosforove kisline. S hlevskim gnojem se omenjeni umetni gnojili moreta s pridom mešati. Hlevski gnoj najbolj učinkuje s svojim dušikom, a tega pri ajdi ni dobro vselej veliko dati, kajti ajda rase potem prebohotno, rada poleže in prepozno dozoreva, vsled česar jo lahko jeseni slana zaloti.

Vprašanje 112. Ali je bolje pustiti **na njivo napeljan hlevski gnoj** — če se ne more precej podorati — na kupih, ali ga je bolje precej raztrositi? Naši kmetje smatrajo za ajdo in za krompir suh gnoj za boljšega, dočim dajo prednost mokremu gnoju za repo, proso, tursčico in korenje. (J. K. v S.)

Odgovor: Hlevski gnoj po njivi razstresti in ga ne takoj podorati je vedno napačno, kajti na ta način iz njega izpuhti najdragocenejša hranilna snov, dušik. Če ni na gnojišču prostora in se mora gnoj na njivo speljati, preden je čas, da se podorje, potem naj se zvozi na kup, ki se mora dobro stlačiti in s prstjo pokriti. Množina vlage, t. j. vode v gnoju, nima vpliva na rastline, ki jih imenujete v svojem vprašanju. Navzlic temu pa imajo Vaši kmetje v gotovem pogledu prav, vendar se mora njih praktična skušnja drugače presojeti. Krompir n. pr. ne prenaša dobro svežega in ne dovolj godnega gnoja, zato imajo boljše skušnjo z gnojem, ki je bil po njivi raztresen in se je posušil. Ugodnega učinka pa v tem slučaju ni pripisati izhlapanju vode, ampak izpremembi gnoja v drugih ozirih. Če je tako ravnanje na eni strani morda dobro, je pa na drugi strani zelo slabo, kajti izgubi se silno veliko dušika. Veliko umneje je krompir saditi na dobro zagnojeno njivo brez svežega gnoja, ali je pa dotično njivo vsaj jeseni s hlevskim gnojem pognojiti, ki se mora takoj podorati. Svež hlevski gnoj, ki ga Vi imenujete mokrega, hitro učinkuje in dela pri ajdi bohotno rast, ki največkrat ni ljuba iz vzrokov, ki so navedeni v odgovoru na prejšnje vprašanje. Tudi v tem slučaju odpomoremo z upravljanju dušika s slabjšim gnojenjem, vsled česar se ne pokažejo nedostatki, ki se nam jih je pri ajdi bati.

Družbene vesti.

* **Naročajte modro galico!** Družba ima sedaj zadostno množino galice v zalogi, ki zanjo velja dnevna cena K 64.— za 100 kg v Ljubljani. Prvo škropljenje se je povsodi že vršilo, dočim ponekod še primanjkuje galice za neobhodno potrebno drugo in tretje škropljenje. Skrbni vinogradniki bodo letos vsled lanskih slabih izkušenj celo večkrat škropili. Opozarjamo vinogradnike na to prav nujno, ker je ravno sedaj najbolj nevaren čas, da se peronospora zopet ne ugnezdi in s ponovljeno silo razširi. Zahtevajte torej od svojih podružnic, kmetijskih društev itd., ne glede na ceno nove skupne naročbe na modro galico za nadaljnja škropljenja. Te naročbe bo družba takoj zvrševala. Družba je z ozirom na veliko važnost nadaljnjega škropljenja sklenila dati iz svojega privseh skupnih naročilnih znaten popust 4 kron pri sto kg in bo torej take naročbe le po K 60.— za sto kg računala, če se takoj prijavijo.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 19 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7.— za 100 kg.

Naročbe na cele vagonne se bodo zvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 561.—	K 594.—	K 627.—	K 660.—	K 693.—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornic.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred. Pri naročilnih v celih vagonih velja cena K 6.— iz mejne postaje Červinjan.

* **Brez gnojenja s superfosfatom** ni pričakovati dobrega ali sploh kaj prida pridelka pri ajdi. To naši gospodarji že skoraj splošno vedo, zato naročajo ob setvi strniščne ajde za naše razmere ogromne množine superfosfata. Lansko leto so družbeni udje naročili ob setvi ajde, t. j. v teku treh tednov, nad 80 vagonov superfosfata. Če naj se naročnikom točno in pravočasno postreže, naj ne odlašajo naročitve na zadnje dneve, temveč naj se požurijo z naročili. Toplo priporočamo skupna naročila po podružnicah ali po posameznikih.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonne se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem

celih vagonov naravnost iz tvornice za ceno, ki je dosti nižja.

Amonijev sulfat po 34.—K 100 kg iz Ljubljane. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kaljevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskušanj pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih letošnjih številkah, potem „Gnotravnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki letošnjega „Kmetovalca“.

* Čilski soliter po K 30.—100 kg.

* Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* Vrtno gnojilo (mešano umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki vsebuje 7 % v vodi raztopne fosforove kisline, 6^{2/3}% čistega kalija (ne žveplenokislega!) in 6^{1/2}% dušika (5 % amonijevega dušika in 1^{1/2}% dušika solitrne kisline) oddaja družba v množinah 5—20 kg po 40 h in v večjih množinah po 30 h kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 8. številki „Kmetovalca“.)

* **Sezamove tropine.** Družba je vsled ugodnega kupa večje množine najfineje zmletih svetlih sezamovih tropin ceno lahko za 1 K pri 100 kg znižala, vsled česar jih bo odslej oddajala po K 17.—100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmiljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega cenjeje od drugih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precj podražé, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošnji sodbi kmalu nastati. Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin. Večjim odjemalcem, posebno onim na Krasu, lahko pošljemo te tropine iz tržaške zaloge in jim jih računamo po 16 K 25 h 100 kg iz Trsta.

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropin imajo zamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

Oddaja kos. Družba ima v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah imamo trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	4 ^{1/2}	6	6 ^{1/2}	7	7 ^{1/2}	8
„ „ cm:	45	60	65	70	75	80

Cena: K 1.—, 0.90, 1.—, 1.—, 1.10, 1.20

Pri poštnih pošiljativah se zaračuni 30 h za ovoj in za vozni list. Na zahtevanje nekterih udov si je družba letos nabavila nekaj domačih tržiških kos, ki jih tudi po gornjih cenah oddaja. Kot posebna znamenitost glede kakovosti jekla in natančnega izdelovanja slove kose iz bavarskih in tirolskih tvornic. Družba si je letos za poskušnjo nabavila manjšo množino teh kos. Cene za komad so naslednje:

za 67 cm dolge K 1.90 (zlata znamka z bikom, beloobrušene)

„ 72 cm dolge K 2.— „ „ „ „

* **Prave bergamaške osle**, in sicer temnovišnjekaste podolgem žilaste, oddaja družba 24 do 25 cm dolge po 60 h, komad.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatev na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedu hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Listnica uredništva.

M. B. v Ž. Priposostovana služnostna pravica do napajanja živine na tujem svetu ne ugasne, če dotični svet preide v druge roke. Isto velja tudi glede služnostne pravice do paše; vendar more lastnik obremenjenega posestva prositi potom okrajnega glavarstva za odpravo pašne pravice, a mora upravičenca potem odškodovati. — *I. A. v D.* Če se konjaču prepusti cela pogibla žival, potem nima on pravice ničesar zahtevati za svoje delo. — *F. Z. v T.* Če se krompirju cvetje potrga, more le koristiti, kajti za tvorjenje semen porabi krompir precej hranilnih snovi, zlasti fosforove kisline, in sicer na škodo ostali rastlini.